

Vad säger forskningen om arbetslöshetsersättning och arbetslöshet?

Lars Calmfors

TCO 15/12-06

Uppläggning

1. Allmänt om samhällsvetenskaplig forskning
2. Forskningen om arbetslöshetsersättning och arbetslöshet
3. Forskningen i den politiska debatten

Samhällsvetenskaplig forskning

- Inga naturlagar och inga kontrollerade experiment
- Statistisk samvariation
 - orsaksriktning
 - faktorer som inte kan observeras
- Olika studier kommer alltid att ge skiftande resultat
- Kunskap måste byggas på en helhetsbild
 - men det finns alltid avvikande studier

Mikroekonomiska studier

- Hur påverkas individers arbetslöshetstid (övergång till arbete) av ersättningsnivån
- En stor majoritet tyder på att lägre ersättning ger kortare arbetslöshetstid
 - ”genomsnitt”: 10 procents sänkning av ersättningen ger 5 procents minskning av arbetslöshetstiden

Svenska studier

- Harkman (1997)
- Carling, Holmlund och Vejsiu (2001)
- Röed, Jensen och Thoursie (2002)
- Bennmarker, Carling och Holmlund (2005)

- Samma bild som den internationella
- Större effekter i Carling m fl (2001)
- Effekter för män, men inte för kvinnor, i Bennmarker m fl (2005)

Makroekonomiska studier

- Ersättningsnivå i arbetslöshetsförsäkringen
- Maximal ersättningstid
- Facklig organisationsgrad
- Kollektivavtalens täckningsgrad
- Graden av samordning i avtalsförhandlingarna
- Skattekvot
- Arbetsmarknadspolitiska program
- Konjunkturläge

Arbetslöshetsersättningen i makrostudierna

- Nästan alltid med som förklaringsvariabel
 - i 14 av 17 studier som redovisas i OECD Employment Outlook
 - i nästan alla specifikationer i OECDs egen studie
 - baseline regression: 10 procentenheters sänkning ger 1,2 procentenheter lägre arbetslöshet
 - större effekter på sysselsättningen

Interaktionseffekter

- Olika faktorer kan förstärka (försvaga) varandra
 - skatter och arbetslöshetsersättning
 - ersättningsnivå och ersättningstid i arbetslöshetsförsäkringen
 - skatter och branschvisa förhandlingar
 - facklig organisationsgrad och decentraliserade avtal
 - arbetslöshetsersättning och decentraliserade avtal
 - produktmarknadsregleringar och decentraliserade avtal
 - anställningsskydd och decentraliserade avtal
 - osjälvständiga centralbanker och branschvisa avtal
 - olika makroekonomiska störningar och olika institutionella variabler
 - mindre negativa effekter av hög arbetslöshetsersättning om stora arbetsmarknadspolitiska program

Forskningen om interaktionseffekter

- Mycket instabila resultat
- Med 10 förklaringsvariabler finns 45 olika interaktionsmöjligheter
- OECD: 4 av 85 specifikationer ger stöd för interaktion arbetslöshetsersättning - arbetsmarknadspolitiska program
- Inte förvånande att stor andel programdeltagande minskar effekten på **öppen** arbetslöshet
- Karl-Oskar Lindgren: inte mindre effekt i Sverige än genomsnittligt OECD-land i slutet av 1990-talet (men mindre effekt än i OECD-studien)

Politisk kampanj för att framställa:

- arbetsmarknadsforskningen som särskilt osäker
- metoderna som "suspekta"
- enskilda resultat som att de kullkastar etablerad kunskap
- forskare som att de "vilseleder"

Förmodligen är det en effektiv politisk metod!

Debattexempel

- Calmfors SVD 30/11: "Studier av individeffekterna säger emellertid inget om totaleffekterna, eftersom hänsyn inte tas till de samlade effekterna på lönebildningen".
- Howell-Spånt-Mörtvik SVD 30/11: "Han erkänner att studier av individeffekterna inte säger något om totaleffekterna...."
- Howell-Spånt-Mörtvik SVD 5/12: "Nu säger han att det inte går att dra några säkra slutsatser från studier från individnivå".

Denmark: average unemployment benefit replacement rate (%)

